

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1644. usque ad annum 1651

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 90119177

§. 54. Uladislai Poloniæ Regis consilium de habendo colloquio inter
Catholicos & Sectarios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67359)

fauciis centum octoginta: ceteri cum Sæc. XVII.
 armis & farcinis tam suis quam Vene- A. C. 1645.
 torum cymbis Sudam transferebantur,
 quo etiam Episcopus, Moniales, &
 vasa Sacra fuere deportata; Ecclesiis
 etiam, Monasteriis, & utriusque ritus
 Ecclesiasticis inviolata immunitas, nec
 non sua Nobilibus privilegia, intacta
 relinquebantur, civibusque vel abeundi,
 suaque bona vendendi, vel remanendi,
 iisque libere fruendi facultas data est.
 Tam honestarum conditionum facilita-
 tem promovebat præconcepta Sudam,
 universamque Insulam sine Ottomani
 sanguinis profusione occupandi spes,
 ac fiducia.

§. LIV.

*Uladislai Poloniæ Regis consilium de
habendo colloquio inter Catholi-
cos & Sæctarios.*

Ab eo tempore, quo Lutheri ac Cal-
 vini secta Poloniæ Regnum infece-
 rat, doctrinæ diversitas animorum quo-
 que concordiam sustulit, mutuamque
 odium inde exortum innumeras pene
 turbas, seditiones, cædes & intestina
 bella in Regno progerminavit, lucu-
 lento admodum testimonio, quod nova
 ejusmodi sectariorum dogmata Christi
 Evangelio, quod pacem, charitatem-
 que

*Acta Publ.
 Thorun. Coll.
 Calov. Hist.
 Syner. Dia-
 lysis Hulsem.*

Sæc. XVII. que inspirat, adversentur. Hisce ca-
A. C. 1645 lamitatibus metam positurus Uladis-
 laus IV. Poloniæ Rex, doctrinæ unio-
 nem, qualis ante exortas hæreses per
 plura sæcula floruit, revocandi consi-
 lium cepit, ac propterea inter Catho-
 licos, Lutheranos & Calvinistas paci-
 ficum haberi voluit colloquium, si-
 mulque, ut disputationum æstum mo-
 deratio temperaret, præcepit, ut de
 quæstionibus controversis non disputa-
 retur, sed per theses & antitheses op-
 posita litigantium partium dogmata di-
 scuterentur, hacque ratione, a cujus
 parte veritas militaret, fraterno judi-
 cio decideretur; inde hoc colloquium
 vulgo *fraterna collatio*, vel *Colloquium
 charitativum* appellari consueverat. Pla-
 cuit summopere pium hoc Regis con-
 siliium Poloniæ Episcopis, qui anno hu-
 jus sæculi quadragesimo tertio Varso-
 viæ Provinciam habuerunt Synodum,
 in qua ejusmodi conventum Thorunii
 in Prussia Polonica die decima Octobris
 anno sequenti habendum indixere. Hanc
 in rem Mathias Lubienskius Gnesnen-
 sis Archiepiscopus ad omnes in rebus
 fidei ab Ecclesia Catholica dissidentes
 Synodalem promulgabat epistolam, in
 qua eos ad *amicum congressum*, & *fra-
 ternam reconciliationem* invitabat, polli-
 citus, præstituta die ac loco Georgium
 Tyft-

Tyſtkiewicum Samogitiæ Episcopum, Sæc. XVII.
 Præfulem mansuetiſſimum, ac futuri A. C. 1645.
 colloquii Præſidem, necnon alios duo-
 decim Viros doctrina & modeſtia con-
 ſpicuos adfuturos, qui ſingulari animi
 mansuetudine in ſpiritu lenitatis ſine
 clamoris altercationibus, ſecluſis etiam
 aculeis, aut cujuſcunq; offenſione,
 cum omnibus ab Eccleſia Catholica
 diſſidentibus ſermones habituri, veri-
 tatemque nonniſi ex Sacris literis, pri-
 mitivæ Eccleſiæ, Patrumque testi-
 moniis demonſtraturi ſint: Hanc Synodi
 Epistolam ſequebatur Regium quoque
 diploma ejusdem ferme tenoris. Per-
 lectis hiſce epistolis Calvinistæ deſuper
 deliberaturi, Orlæ conventum habue-
 re, in quo tamen ſpectata utriusque
 partis pertinacia, & innato ſuo Catho-
 licæ veritati obluſtandi ſtudio de felici
 concordiæ ſucceſſu deſperarunt, mo-
 rem vero Regi ſuo geſturi, ne ante
 congreſſum de cauſſæ ſuæ juſtitia diſſi-
 dere viderentur, ad Regis, Synodique
 literas reſponderunt, ſe ad Colloquium
 venturos, petere tamen, ut ob nimis
 anguſtum terminum, intra quem ſeſe
 præparare haud poſſent, hujus collo-
 quii initium ad aliud tñmpus differre-
 tur. Annuit eorum votis Uladislauſ,
 & conventum ad vigefimam octavam
 Auguſti diem hujus anni diſtulit, in-
 terea

Sæc. XVII. A. C. 1645. terea vero Tyskiewiczus colloquii Præses rursus diffidentes invitabat, transmissis ad eos literis, in quibus inter alia exposuit, *Protestantes utique huic colloquio adfuturos, ut docerent, & comprobatum redderent, quo animo illi animas diversarum Nationum & Regionum pretioso Christi Sanguine redemptas falsis, perversisque suis dogmatibus a vera, Sancta, & Catholico-Romana Ecclesia abducant, & ad barathrum detrudant &c.*

Præterea Lutherani, quorum numerus tum in Polonia non adeo frequens erat, habito Lesnensi conventu a Saxonie Electore in subsidium sibi submitti petebant Joannem Hülsmanum in Scholastica disputandi methodo Præconem versatissimum, qui etiam ab Electore submissus, præsidium Lutheranæ partis sibi vindicavit, titulumque *Admodum Reverendi* sibi attribui postulavit. Calvinistæ autem Georgium Calixtum secta Lutheranum Helmstadio evocarunt, non tam ut suarum esset partium, quam ut consilia suppeditaret jungendis Lutheranis & Calvinistis idonea. Obtenta Electoris venia hic idem Calixtus mox ad Joannem Bergium, qui Electori Brandenburgico a concionibus, die decima quinta Julii, literas dederat, in quibus suam operam Calvinistis promptissimo animo

offe-

offerens, petiit, ut *dissidia inter ipsos* Sæc. XVII.
Protestantes prius componerentur, quam hi A. C. 1645.
cum Catholicis congregiantur, cum Wor-
matiense Colloquium anno superioris sæculi
quingagesimo septimo habitum ideo fuerit
dissolutum, quia Protestantes, quibuscum
agendum erat, inter se non convenissent:
cum autem ad hoc colloquium Lutherani
*& Calvinistæ **JUNCTIM** sint vocati,*
secundus sperari poterit successus, præ-
sertim si consensus sit in iis, de quibus cum
Pontificiis controversiæ intercedunt, si au-
tem, pergebat Calixtus, conjunctio Pro-
testantium citra communem consensum præ-
cipiatur, motus est novi schismatis, &
periculum quoddam certum. Qui enim a
conjunctioe sunt alieniores, reliquos, qui
eam probarent, & inirent, palam procul-
dubio condemnaturi, & a suo consortio
remoturi essent: postea Calixtus inter
ipso Præcones Lutheranos dissidia fer-
*vere indicabat, hæc subjungens: **A***
qualibet condemnatione vix tuti sumus, qui
in hac Academia moderationem sectamur,
& amplectimur; propter hanc ipsam Theo-
logis alterius vicinæ Academicæ invisi, in
omnes occasiones carpendi & obtrectandi
intentis. Præter hanc epistolam idem
Calixtus die decima sexta Septembris
ad Georgium Osselinskium Legatum
Regium, necnon ad Tiestkewitzum,
ceterosque Præsides Catholicos literas
Hist. Eccles. Tom. LXI. L de-

Sæc. XVII. dedit, in quibus exposuit, quod „qui-
A. C. 1645. „dem ob Lutheranae sectae societatem
 „sefe Dantiscanis Theologis jungere
 „debuisset, ideo vero sese Calvinistis
 „adjunxerit, quia ab Electore Brande-
 „burgico utriusque partis Patrono huic
 „colloquio assistere, & ab Thoruniensi-
 „bus, & Elbinganis Proconsulibus, ipso-
 „rum Theologis & Ecclesiarum Ministris
 „accedere rogatus esset: dum vero
 „Thorunienses & Elbingani Præcones
 „cum Dantiscanis in unum Collegium
 „coalescere vellent, illum Dantiscani
 „suo consortio indignum reputarint,
 „quia doctrinam ubiquitaris non pro-
 „baret, & de dissentientibus mitius ju-
 „dicaret, nec opinantes rejiceret, nec
 „Gehennæ manciparet, nec eorum fa-
 „miliaritate uti, aut cibum cum eis
 „sumere reformidaret. „ Quod vero
 hic Præco ad Calvinistarum preces sese
 Reformatis contra Catholicos junxerit,
 a Friderico Guilielmo Electore Brant-
 deburgico die decima tertia Octobris
 gratulatorias recepit literas. Percepto
 Calixti consilio Lipsienses, Wirtenber-
 genses & Jenenses Præcones velut ra-
 bidi canes in eundem tanquam fidei
 desertorem, & Syncretismi cum Cal-
 vinistis, cultus Orthodoxi manifestis hostibus
 stabiliendi fabricatorem impotentibus
 furiis desævire cæperant, atque inter
 eos

eos Hulsemannus ex Sacris literis, jure Sæc. XVII.
 Romanorum, Conciliis & S. Patribus, A. C. 1645.
 ne orthodoxi Ecclesias hæreticorum
 adeant, semper prohibitum fuisse, de-
 monstrabat, simulque Luneburgicum
 Principem his verbis alloquebatur: *Uti-*
nam in Thoruniensi Palatio præsens fuisses,
proculdubio, indignitate pessimi exempli &
commercii motus, Calixtum manu prehen-
sum de folio deturbasses, correptumque ob-
urgasses his verbis: non decet te, ministrum
nostrum, cum malorum conventiculo ali-
quid habere commercii.

Ita modeste, quotiescunque col-
 loquia pro ineunda concordia habuere,
 Lutherani & Calvinistæ invicem dicte-
 riis jugularunt, & malo malum repen-
 dentes luto lutum lavarunt, ac pro-
 pterea nunquam inter se sinceram ani-
 morum, minus vero doctrinæ concor-
 diam stabilierunt, quia, ut fatetur
 Jurieus, *nunquam pars una se in trium-*
phum duci patietur, nunquam pars altera
renuntiabit suo dogmati; hoc enim esset
idem, acsi quis pro remedio concordie inter
Gallos, & Hispanos poneret, ut hi omnes
Urbes & Provincias in Gallorum manus
traderent: . . . . . *ast interim, ut idem*
Jurieus alio in loco prorsus egregie as-
ferit, ejusmodi concordie labor illud
commodi habebit, ut sædus bonum iniri
possit, & PAPISTIS TERROR IN-

Sæc. XVII. *CUTIATUR.* Ita nempe tota eorum
 A. C. 1645. concordia unice ad Catholicos junctis
 viribus opprimendos collimat: ex ea-
 dem quoque causa Jægerus pro Lu-
 therana sua pietate Calixti commer-
 cium cum Calvinistis excusans, *potest,*
 inquit, *optimum habere scopum, qui Re-*
formatis amice se sociat ad oppugnandum
Papismum.

Hist. Eccl.
Jægeri l. 5.
c. 2. p. 703.

§. LV.

Prima hujus colloquii auspicia.

Hildebrand.
Hist. Conc.
pag. 344.
Hieron. a
S. Hyac.
idea colloq.
Thourn.

Die præstituta in Thoruniensi Palatio
 ingens erat Doctorum concursus,
 ac præcipue aderant nominati a Rege
 trium partium litigantium Præsides;
 scilicet Catholicorum nomine Georgius
 Tyszkiewiczus, pro Calvinistis Zbi-
 gneus de Goray, & pro Lutheranis Si-
 gismundus Gyldenstern: Rex vero
 Uladislaus suo nomine deputabat Geor-
 gium de Tenczin Offelinii Ducem ac
 Cancellarium, necnon Joannem Co-
 mitem Lesznensem, aliosque Proceres.
 Ex Theologis Catholicis designati er-
 rant Stephanus Damalewitz, Sapel-
 lius, Vitellius, Petrykowskius, &
 Usliensis, Canonici, ac Sacrae Theolo-
 giæ Doctores, necnon Bartholomæus
 Nigrinus Regius Secretarius, qui a Cal-
 vini secta ad Catholicos transiit, & Regi
 hujus